

Српске новине“ (Црна Гора) објављено 02. децембар. 2010.



разговарала:
Милијана
Балетић

ИНТЕРВЈУ

**Генерал Слободан Петковић,
специјалиста за атомско-биолошко-хемијску одбрану**

НАТО И ЊЕГОВИ „ПОКЛОНИ“ – ЕКОЛОШКИ ГЕНОЦИД

Уранијумска сетва по Србији и Црној Гори

Агресивни рат који је НАТО против нас водио, по карактеру, обиму и облику, незабележен у историји људске цивилизације (по неким својствима био је радиолошко-хемијски рат), правно се квалификује као злочин против мира, што је најтеже кривично дело из којег проистичу друга кривична дела из овога корпуса, као што је нпр. геноцид, ратни злочин,..., и повлачи међународну одговорност!



Док разни лобисти НАТО пакта даноноћно народу обећавају благостање које га чека уласком у евроатланске интеграције, на другој страни имамо несагледиве, трагичне последице НАТО агресије, чије размере се називају али се нико не усуђује, или им се не дозвољава, да о томе изнесу истину како би се, колико толико, информисао народ и тиме до неке заштитио. Најчешће реченице пропагатора су да је „НАТО систем колективне безбедности која се заснива на принципима слободе, демократије и заштите људских права“! Какву безбедност, заштиту људских права и слободу доноси НАТО, шта је заправо НАТО, о томе говори Слободан Петковић генерал у пензији, специјалиста за атомско-биолошко-хемијску одбрану, који је за време НАТО агресије 1999. био на челу Управе АБХО у ГШ ВРСЈ.

* * *

* Господине Петковићу, НАТО и земље запада кажу да '95. и '99. нису извршиле агресију на Републику Српску и Савезну Републику Југославију, већ доносиле демократију! Шта би о томе војна наука рекла?

Генерална скупштина ОУН 1974. год. усвојила је Резолуцију о дефинисању агресије. То је употреба оружане силе од стране једне државе против суверенитета, територијалног интегритета или политичке независности друге државе. У теорији међународног права агресија се схвата као насилна акција једне или више држава против територијалног интегритета или независности друге државе, предузета са намером да се оспори право те државе на опстанак, да се измени њен политички и

економски систем, да се отцепи део њене територије и сл. Тај рат у себи садржи два основна елемента: конкретан акт - оружани напад, и субјективни - намера и свест агресора да свој циљ остварује противправним средствима.

*** По ком међународном акту, или акту из области ратовања, је НАТО имао право да изврши агресију на територију друге земље?**

Снаге НАТО су у пролеће 1999. год. (од 24. марта до 10. јуна), извршиле агресију на СР Југославију бомбардовањем њене територије, без одобрења Савета безбедности ОУН. Напад представља преседан, јер један, по дефиницији дефанзивни војни савез, први пут у својој историји, од оснивања (4. априла 1949.) напада земљу која није ничим угрожавала ниједну од његових чланица, а у оснивачком акту НАТО пакта, између осталог, пише да ће војно дејствовати само у случају одбране, ако је нападнута нека од његових чланица о чему се пре такве одлуке извештава Савет безбедности ОУН.

Агресивни рат који је тада против нас вођен, правно се квалификује као злочин против мира, што је најтеже кривично дело из којег проистичу друга из овог корпуса, као што је нпр. геноцид, ратни злочин,..., и повлачи међународну одговорност. Агресија не може да се правда разлозима политичке, економске, војне или било које друге природе. Мотив, чак и онај "добар" не може да буде оправдање за агресивни напад.

Међутим, оно што је у овој агресији још страшније, учињена нам је немерљива трагедија, гађањем појединих циљева муницијом са осиромашеним уранијумом (ОУ), које је високотоксично радиоактивно оружје и као такво би морало бити забрањено, јер: "... Свака примена оружја које остварује штетне ефекте ван бојног поља, које наноси повреде цивилима, тј. онима који не учествују непосредно у сукобу, и које ефекте остварује и после сукоба, сматра се грубим кршењем закона рата" (ДУЕП 1997). У току војне агресије на СР Југославију, у којој су учествовале здружене снаге НАТО пакта, изазвана је еколошка катастрофа на територији Србије и суседних земаља, по карактеру обиму и облику незабележена у историји људске цивилизације. Били смо изложени и еколошком геноциду - уништавању животне средине и угрожавању живота и здравља људи у ширим размерама и са дугорочним последицама. На овим просторима по неким својим карактеристикама вођен је радиолошки и хемијски рат!

О овоме се ћути, зарад разних интересних група!? Нажалост, истину све више осећа наше становништво. Она је у све већем броју канцерозних и

других обољења на овим просторима, и у обољењима војника који су боравили на простору КиМ, и за чију заштиту глас све више диже штампа, не код нас, већ у неким западним земљама. Најгласнија, с разлогом, је италијанска штампа, која наводи да су 34 њихова војника која су била на месту дејства муниције са ОУ на КиМ, умрла, а 270 их има разна обољења која се везују за исти узрок. Слични примери се налазе и у француској штампи, али америчка администрација, наставила је са праксом "не гледај и не тражи". Скрива информације о употреби муниције са осиромашеним уранијумом и настоји да заташка или умањи опасности од ње, да би избегла сваку врсту одговорности за последице и огромне трошкове за лечење војника и цивила који су били изложени продуктима употребе ове муниције, те чишћење територије где је "депоновала" и "оставила на чување" свој радиоактивни отпад. Чишћење радиоактивног нереда би коштало милијарде долара, чак и ако би то било могуће.

Стигле нам тоне уранијума

*** Колико је, и где све, бачено осиромашеног уранијума (ОУ) у агресији НАТО на овом простору Балкана '95. и '99. год? На који начин, се то може неспорно утврдити?**

За прорачун се узима број напада авиона А-10. На основу упоређивања са каталожним подацима, утврђено је да се ради о муницији калибра од 30 mm, пуњеној са око 298г ОУ, која носи ознаку "API PGU-14/B", која се испаљује из седмоцевног авионског топа 30 mm "GAU 8/A" типа "GETLING", којим су наоружани авиони А-10, базирани на носачима авиона снага НАТО пакта, који одједном, за свој топ калибра 30мм, носе 1100 метака, од чега је око 880 метака напуњено са по 298г ОУ. Авион када полети са својим смртоносним теретом, мора да га избаци, иначе би при слетању експлодирао! Прикупљени подаци, и подаци НАТО савеза, могу се свести на следеће: 1999.год. укупно је остварено око 112 удара муницијом са ОУ на 91 локацију: 12 удара на девет локација у ужој Србији, два удара на једној локацији у Црној Гори и 98 удара на 81 локацију на КиМ. За простор СР Југославије ван КиМ, може се тврдити да су то следећи локалитети: "Пљачковица" северно од Врања; "Боровац" јужно од Бујановца, две локације; "Череновац" југозападно од Бујановца, две локације; "Братоселце" североисточно од Прешева и

"Рељан" источно од Прешева, на територији Републике Србије, те рејон тврђаве "Арза" на полуострву Луштица у Црној Гори. Овом врстом муниције гађани су објекти 1995. и у Републици Српској у рејонима општине Хаџићи (Ремонтни завод, при чему су захваћена околна насељена места и цивилни објекти), и друга насеља и објекти. Без обзира на неке разлике у подацима о броју налета, локацијама напада, броја испалених пројектила са ОУ, може се закључити да је на територију КиМ испалено преко 31.000 ком., а на локацијама ван покрајине преко 5.000 ком. пројектила ОУ. По тим прорачунима неспорно је бачена 1,5-3 тоне на територију Србије ван КиМ и око 10 тона на само Космету! То је застрашујућа количина ОУ која је вечно "остављена на овим просторима на чување". Анализом узорака контаминираног материјала са неких локација утврђено је да се специфична активност ОУ у појединим узорцима кретала до 1100 пута виша вредност од доње дефинисане границе. Мерењем на лицу места констатована је радиоактивност узорка од око 10 mR/h. Дозиметријским мерењима утврђено је присуство **алфа, бета и гама зрачења**. Време полураспада осиромашеног уранијума износи 4,5 милијарди година.

*** Које су последице примене муниције са ОУ, по људе и територију на којој је такав рат вођен?**

Деловање ОУ на људе, биљни и животињски свет је трајно и у неким сегментима се не може умањити, па су ефекти дејства ове врсте муниције на живу силу и становништво фатални, јер долази до трајне контаминације, чије су последице катастрофалне. Осиромашени уран је материјал изузетно велике густине, радиоактиван и изузетно токсичан елемент, веома сличан живи и арсену. Степен токсичности зависи од хемијског састава и растворљивости једињења које гради. При удару уранског језгра у чврсту препреку ствара се температура од око 800°C, и око 10-70% од укупне масе ОУ сагори и пређе у аеросоле уранијум оксида (U_2O и U_3O , честице до 5 μ). Ситне честице ОУ примарно контаминирају околину погођене мете. Накнадно ветар, возила или било каква активност на терену, могу проузроковати разношење радиоактивне прашине и вршити накнадну контаминацију људи, материјалних средстава и животне средине. Зависно од метеоролошких услова могу се разносити на различите удаљености. У пустињама Ирака, ОУ је детектован чак на 42. км од места употребе муниције.

Честице ОУ се могу унети у организам удисањем или преко хране и воде. Депонују се годинама у плућима, бубрезима (до 12% унетог ОУ), лимфним жлездама, мишићима, тестисима, костима (до 20% унетог ОУ), мозгу, јетри, панкреасу и слезини (до 20% унетог ОУ). Без обзира на путеве контаминације организма, он се у крви везује за беланчевине, бикарбонате и мембрану еритроцита, коју највише и оштећују. Уколико пројектил не погоди мету зарива се у земљу на различите дубине (зависно од тврдоће тла ископавани су и са дубине од 120 центиметара), где настаје процес оксидације и пренос оксида ОУ у биосферу. ОУ је слабо растворљив у води и телесним течностима, док су оксиди урана боље растворљиви, тако да временом контаминирају подземне воде и изворишта питке воде, а преко биљака у виду сточне хране или плодова, контаминирају животиње и људе.

Опасност повећава и чињеница да су анализом остатака неких пројектила поред ОУ пронађени у траговима америцијум, нептунијум, плутонијум, технецијум. Присутност плутонијума повећава радиотоксичност узорка, што повећава ризик код експонираних (извештај УНЕП-а 2001). Главне дозе код ОУ потичу од алфа и бета зрачења које је опасно за човеково ткиво чак и у малим дозама. Алфа зрачењем ОУ наноси значајне примарне, директне радијационе озледе, махом у ткивима са којима је елемент у непосредном контакту, док бета и гама зрачењем могу бити оштећена и друга ткива. Осиромашени уранијум сакупља се и у семеној течности, где токсичним и радијационим деловањем доводи до промена генетског материјала, које за последицу имају бројне промене и процесе: хромозомске аберације, генетске мутације, геномску нестабилност, инактивацију ћелија или ћелијску смрт.

Постоји значајан ризик код излагања коже и екстремитета остацима муниције. Језгро пројектила од ОУ, емитује 11.198 алфа и 35.914 нискоенергетских бета честица у секунди, па би у случају додиром голим рукама, већ након 80 часова на кожи дошло до различитих патогених промена. Као тешки метал, ОУ испољава хемо и радиотоксичност, па услед контаминације настају токсични и радијациони ефекти који доводе до појаве канцера. Милиграм ОУ, са два потомка у току распада, испушта за годину дана око милијарду радиоактивних честица. Инхалација ситних честица у плућа може да доведе до појаве канцерозних обољења унутрашњих органа. Ако човек удахне само једну честицу величине 5 μ , канцер плућа у наредном временском периоду врло је вероватан. Крупније честице се задржавају на слузници горњих делова респираторног тракта. Ако су нерастворљиве у крви и ткивним течностима, радиоактивним дејством могу да озледе ћелије, које после више година могу да доведу до малигних промена на тим местима. Радиоактивност и токсичност ОУ и његових продуката изазивају разна

обољења, као што су: дерматитис, бубрежна оштећења, акутне некротичне артеријске лезије, па и смрт. После веома дугог периода (20 - 25 год.) настају касне последице - малигне промене, најчешће карциноми бронха, остеосаркоми, леукозе, тумори јетре,...

Индустрија нуклеарног отпада

*** Зашто се прави муниција са ОУ? Колики су и какви војни ефекти, а колико се тиме решава проблем осиромашеног уранијума, који је „легални“ отпад нуклеарки, око чијег складиштења се, управо ових дана, у Француској и Немачкој организују велики протести?**

Тачно, ОУ је нуспродукт горива за нуклеарне реакторе и представља врло опасан радиоактивни отпад! Његово складиштење и чување, представља велики проблем за сваку земљу са развијеном нуклеарном технологијом. Степен његове опасности добро илуструје следећи пример, који је у свом чланку изнео **Ленард Диц**: "У фебруару 1980. године судским налогом државе Њујорк присиљена је фабрика за производњу пројектила од осиромашеног урана "National Lead Industries" да престане са производњом, јер су сваког месеца превазилажене прописане границе избачене радиоактивности у ваздуху од 150 μCi , што одговара количини од 378 g осиромашеног урана". Поређења ради, само један пројектил за авионски топа 30 mm, има у себи око 298 g ОУ. У свом писму Билтену атомских научника, **Јохан Милер** поставља питање: «Ако су власти државе Њујорк забринуте због испуштања која су сваког месеца еквивалентна честицама само једног или два уранијумска пројектила, зашто влада САД није забринута за ефекте десетина хиљада пројектила испалених у неколико дана рата?»

- За израду и употребу овакве муниције, најзначајније је то што се пуњење добија цабе од нуклеарног лобија, који стоји иза нуклеарних централа, којима је осиромашени уранијум нуклеарни отпад за чије складиштење морају издвојити огромна новчана средства. Овако су тоне и тоне распршили по нама, дошло им је цабе и никоме не одговарају! Пентагон, функционери америчке војне индустрије и медији, сарађују у

прикривању последица примене ОУ. Однос између корпорација, Пентагона и медија, чини снажно тројство, при чему војна политика Пентагона води рачуна о финансијским интересима корпорација, док власници медија контролишу информације.

*** Да ли је "API PGU-14/B" муниција којом се „храни“ авион А-10, из којег су по нама „наши пријатељи“ сејали смрт, једина муниција НАТО снага коју пуне са осиромашеним уранијумом?**

Не! Према литературним подацима армија САД развила је и усвојила муницију са ОУ за: бродске топове 20 mm (око 70 g ОУ), топове на оклопним транспортерима и борбеним возилима пешадије 25 mm (око 85 g ОУ), авионски топ 30 mm (око 298 g ОУ), тенковске топове 105 и 120 mm (од 2,2 до 4,9 kg ОУ) и артиљерију различитих врста и калибара, као и код израде мина за даљинско минирање у гранатама касетног типа за хаубицу 155 mm. Око 20 kg ОУ користи се и при изради крстарећих ракета новије генерације "Томаhawk", као противтег ради обезбеђења стабилности лета ракете. Одмах по отпочињању агресије, ваздухопловне снаге НАТО пакта, на просторима СР Југославије користиле су муницију са осиромашеним уранијумом. Одмах на почетку агресије 30. марта 1999. авиони А-10 из састава ваздухопловних снага САД, гађали су шири рејон Призрена пројектиlima са ОУ и онда наставили све до краја агресије.

***Где је још, мимо ове територије код нас, употребљавана муниција са осиромашеним уранијумом?**

Најмасовнија употреба муниције са ОУ, свих врста и калибара, извршена је у ратовима који су вођени против Ирака. Становништво Ирака се, ево скоро двадесет година, после тога сусреће са застрашујућим последицама. Процене су да су у операцији „Пустињска олуја“ НАТО снаге Ираку „оставиле на чување“ око 300 тона ОУ!

***Ако се узме да они у пројектиле «складиште» од 298 г до 20 кг ОУ, не може се рећи да се нису «успешно» решили нуклеарног отпада, а да ли је таква муниција опасна по здравље људи и пре него што се са њом дејствује?**

Муниција са ОУ чува се у специјалним паковањима и специјално изграђеним и обезбеђеним складиштима да би се обезбедила заштита

околине уколико до акцидента дође. Око такве муниције, њеног складиштења, транспорта,..., раде посебно обучени војници који морају имати специјална одела, дозиметре,..., којима контролишу и мере зрачење. Они не смеју да приме дозу изнад прописане, ако се то деси, склањају их са таквог задатка. Ти војници су, иначе, под сталном медицинском контролом. Један догађај који се десио са међународним снагама у БиХ, илуструје о каквој се муницији ради и какав однос према њој имају они који је поседују и познају. Новинар Зоран Жужа испричао је за "Мондо" да је један италијански новинар имао проблем да нађе саговорника који би му потврдио да смрт неколико десетина италијанских војника који су службовали у БиХ, има и те како везе са чињеницом да су били стационарани на простору изложеном дејству муниције са ОУ. Када је видео да губи превише времена, новинар је направио једноставан и, на жалост, ефектан тест, тако што је отишао у рушевине Ремонтног завода у Хаџићима, по којем су '95 дејствовали муницијом са ОУ, купио неколико пенетратора (језгро пројектила од ОУ) и целих зрна муниције од ОУ, ставио у пртљажник свог аутомобила и одвезао у команду НАТО снага у Сарајево. Кад је војницима и официрима показао шта би желео да им "поклони", они су се разбежали. Дата је узбуна у команди која је трајала више часова, све док на лице места није стигла специјализована екипа немачких војника са специјалном заштитном опремом, купила остатке радиоактивне муниције у посебне металне контејнере и одвезла их у непознатом правцу.

*** Док Вас нису пензионисали са места начелника Управе атомско-биолошко-хемијске одбране (АБХО) ГШ ВЈ 2002. године, шта сте Ви урадили како би сте умањили ову еколошку катастрофу којој смо изложени?**

У току, и након агресије, обишао сам већину рејона који су требали бити деконтаминирани на територији Србије и Црне Горе. Рејони контаминације су ограђени, стављени знаци упозорења и забране на српском и албанском језику, а становништву су дата упутства о поступању. Свесни опасности које производи створена контаминација земљишта ОУ, Војска СР Југославије (касније Р. Србије) и Институт за НН "Винча", предложиле су и извршиле деконтаминацију на територији Србије (ван КиМ) и Црне Горе, тј. са површине земље су уклоњени видљиви остаци муниције са ОУ. На брду Пљачковица код Врања (ТВ репетитор) и рту Арза на полуострву Луштица, степен контаминације био је највећи. О свему смо обавестили нашу и међународну јавност и надлежне органе. На територији КиМ боравио сам на правцу Ђаковица - Пећ, где сам се лично уверио у степен контаминације

појединих места и техничких средстава. На КиМ, из разумљивих разлога, није вршена деконтаминација. Према расположивим подацима, ни међународне снаге нису проводиле активности у том правцу, иако су свесне чињеница колику опасност толико разбацан радиоактивни материјал представља за локално становништво.

Поред овога, дали смо и сугестије о потреби праћења догађања у животној средини, потреби појачаног медицинског надзора припадника војске, полиције и становништва који су боравили, или бораве, на територији у време и након дејства муницијом са ОУ. Сугерисано је надлежним министарствима да се активно укључе и подрже иницијативе пред ОУН о забрани производње и употребе муниције са ОУ (колико је мени познато, став нашег представника приликом гласања 2001.год. био је уздржан!?) и тражи одговорност оних који су доносили одлуке о употреби ове муниције, јер је то у супротности са међународним конвенцијама. После 2003.год. овај веома важан процес праћења запао је у кризу и обустављен је. Ја сам након пензионисања наставио са изучавањем ове проблематике. Сазнања која имам чиним доступним јавности својим натписима у штампи, на округлим столовима и семинарима, како бих допринео потстицању надлежних на решавању проблема. Ускоро о овоме излази и књига чији су аутори још двоје колега и ја.

1760 пројектила на Луштици

*** Кажете да је предајник на Пљачковици у Србији и полуострво Луштица у Црној Гори, највише контаминирано подручје, колико је тога испаљено на Луштицу?**

На Луштицу, одмах на почетку агресије, било је 2 налета авиона типа Т-10 који у једном полетању носи око 880 уранијумских метака, значи испаљено је око 1760 уранијумских пројектила, а сваки метак је пуњен са 298 грама ОУ! Када пројектил са ОУ удари у чврсту подлогу он се запали развијајући температуру од 800 степени, претварајући се у уранијум оксид, то изгледа као пепео, прашина, која је неупоредиво још опаснија од ОУ, због тога се и потенцирају та два места дејства са тешким последицама због чврстог терена у који је ударила муниција са ОУ и запалила се, јер тај пепео се разноси ружом ветрова на великим удаљеностима, за то је важна брза и стручна деконтаминација.

*** Када сте вршили деконтаминацију на Луштици, и где сте однели тај нуклеарни отпад?**

Након успостављања мира у јуну '99. неколико месеци након тога урађена је деконтаминација, а отпад је прописно упакован и депонован у „Винчу“.

*** Ако кажете да је у Ираку нађен ОУ на удаљености чак од 42 км од места где је та муниција експлодирала, шта сте онда чистили на Луштици након 5-6 месеци, пошто је ветар све очистио и разнео по Црној Гори и окружењу?**

То што је разнео ветар не може се очистити, али ми смо, у складу са прописима за депоновање нуклеарног отпада, јер то улази и у земљу, очистили простор са места где је испалена та радиоактивна муниција. Узети су и узорци тла за анализу и констатована је активност ОУ од 1.450 до 7.000 бекерела по килограму узорка, што је око 35 пута више од доње дефинисане границе!

НАТО лобисти амнестирају злочин

*** После свега што сте изнели, како је могуће да неко на овим просторима пропагира улазак у НАТО, уместо да „на сва звона“ обелодањује истину о катастрофи чије се последице не могу сагледати и објасни народу, како би га колико толико заштитио? Зашто наши медији и власт о свему овоме ћути? Чије ми интересе штитимо(?!), наше и нашега народа, или оних који су над нама извршили овакву агресију?**

Лично мислим да одређене проблеме и податке несмемо скривати од јавности, али их несмемо ни злоупотребљавати. А где је ту средина(?), то мора и може да се постигне једном транспарентном и осмишљеном политиком и активностима у овој области, кроз тим којем ћемо веровати, састављен од еминентних међународних и, обавезно, наших стручњака са универзитета и института, иза којег треба да стоји држава, али без политичке пристрасности или ароганције према било коме, и то у ширем подручју, јер нуклеарни отпад који је бачен по нама не познаје административне границе којима смо подељени! Ангажованијим приступом на решавању наведених проблема у овим областима могуће је обезбедити прихватљив ниво заштите животне средине и здравственог стања становништва. У име тога, морају се предузимати мере и активности на међународном плану за забрану коришћења и уништење стокова оружја које

садржи осиромашени уранијум и за добијање материјално-финансијске помоћи за реализацију ових активности. Морамо тражити да се утврди врста и степен одговорности оних који су доносили одлуке о употреби ове муниције, јер је то у супротности са међународним конвенцијама! Ово је законска обавеза оних који су на одговарајућим функцијама, али и морална обавеза према овим и будућим генерацијама којима су животна средина, живот и здравље у њој, веома угрожени. Ако то не решимо, нико нас не може оправдати! Генерације које долазе неће нам опростити! Ви данас о овоме имате мук, зарад разних интересних група (!?), а наш закон каже: « ...Правно, односно физичко лице које проузрокује прекогранично загађење животне средине, дужно је да сноси трошкове санације и штете настале тим загађењем, као и трошкове у вези предузимања мера за ублажавање опасности од тог загађења...“!

*** Ако то каже Закон, зашто га наша власт не поштује, већ жртвује народ да се не би замерили „загађивачу“?**

То морате питати њих! Ја мислим да сви који не поштују закон морају да одговарају. Нека читаоци процене шта је у питању! Мени смета што се од ове страшне катастрофе не одвоји политика!